

Information

– arvskifte

Åtgärder

Om en underårig/huvudman har del i ett dödsbo ska ställföreträdaren (förmyndaren/gode mannen/förvaltaren) vårda dennes rätt i boet. Vissa åtgärder under boutredningen kan kräva överförmyndarnämndens tillstånd. I princip är regeln den att det som gäller för förvaltning av den enskildes egendom gäller också vid dödsboförvaltningen. Det behövs överförmyndarnämndens tillstånd om boets fastighet eller bostadsrätt ska säljas. Det är då ställföreträdaren som ska ansöka om sådant tillstånd. En boutredning ska alltid avslutas genom bodelning och arvskifte eller genom avtal om sammanlevnad i oskiftat bo. I båda fallen krävs i regel godkännande av överförmyndarnämnden.

Ställföreträdaren ska se till att bodelning och arvskifte förrättas så snart som möjligt.

God man kan behövas

Om förmyndare/ställföreträdare och underårig/huvudman är delägare i samma dödsbo får förmyndaren inte företräda den omyndige, utan en god man måste förordnas. När det gäller arvsavstående från förmyndare till underårigt barn är barnet att anse som dödsbodelägare om avståndet avser hela arvsloten eller viss kvotdel av densamma. Omfattar avståndet däremot visst bestämt belopp eller bestämt gods eller dylikt är den underårige inte att anse som dödsbodelägare och god man ska då inte heller förordnas.

Begäran om sådan god man ska göras hos överförmyndarnämnden. Förslag på lämplig person som är villig att åta sig uppdraget kan lämnas.

Vad är ett arvskifte?

Ett arvskifte är en förrättning där dödsboets tillgångar fördelas mellan de som ska ärva, dödsbodelägarna. Tillgångarna ska värderas till dagsaktuella värden. Av lagtexten (ärvdabalken 23 kap. 4 §) framgår att en handling ska upprättas av delägarna och undertecknas av dem. God man eller förmyndare ska underteckna för huvudmannen/den underåriges räkning. Av skifteshandlingen ska det framgå hur tillgångarna fördelas, alltså vem som får vad. Det bör också framgå vilka skulder som dödsboet har betalat fram till skiftesdagen. Många gånger är det lämpligt att låta någon med professionell erfarenhet upprätta arvskifteshandlingen (bouppteckningsfirmor, begravningsbyråer, juridiska byråer och advokater kan lämna närmare besked härom). När arvskiftet är upprättat och har verkställts (dvs. tillgångarna rent fysiskt har fördelats på det sätt som står i arvskifteshandlingen) är dödsboet upplöst.

Vad är en bodelning?

Bodelning sker om den avlidne var gift och efterlämnar en make, alternativt om den avlidne var sambo och sambon begär bodelning enligt sambolagen. Oftast sker bodelning tillsammans med arvskiftet. Bodelning innebär i korthet att det så kallade giftorättsgodset (om sambo; samboegendomen) delas mellan den avlidne (dödsboet) och den efterlevande maken/sambon. Huvudregeln är att hälften av giftorättsgodset tillfaller dödsboet och den andra hälften tillfaller den efterlevande maken. Ett äktenskapsförord kan emellertid medföra en annan fördelning. Bodelningen ska, liksom arvskiftet, utmynna i en bodelningshandling i vilken det framgår hur giftorättsgodset har fördelats

Vad är sammanlevnad i oskiftat bo?

Huvudregeln är att dödsboet ska skiftas kort efter bouppteckning, men ibland måste dödsbodelägarerna vänta med skiftet t ex om tillgångarna i dödsboet är svåra att fördela. Dödsbodelägarerna förvaltar då dödsboets tillgångar gemensamt. Detta kallas ”sammanlevnad i oskiftat bo”. Ett skriftligt avtal mellan delägarna ska upprättas, vari framgår hur förvaltningen ska skötas och på vilka villkor. God man eller förmyndare ska underteckna för huvudmannen/den underåriges räkning och överförmyndarnämnden ska samtycka till ett sådant avtal. Under tiden sammanlevnaden består fortsätter dödsboet att existera, vilket medför t ex att dödsboet ska deklarerar.

Vad händer om dödsboet aldrig skiftas?

Om delägarna fördelar arvet utan att formellt skifta dödsboet, dvs. upprättar en skriftlig arvskifteshandling, vilket är vanligt, är dödsboet juridiskt sett inte upplöst. Dödsboet består således och fordringsägare kan t ex komma med krav på betalning. Delägarna kan även komma med nya invändningar och ändra sig i fråga om hur tillgångarna ska fördelas, vilket innebär att de andra kan tvingas lämna tillbaka vad de en gång har mottagit. I de fall överförmyndarnämnden ska samtycka till arvskiftet, vilket är fallet när en delägare har ställföreträdare, måste en skriftlig arvskifteshandling upprättas. En fördelning av dödsboets tillgångar, t ex utbetalning av pengar, utan arvskifteshandling och nämndens godkännande är ogiltig och kan föranleda skadeståndsansvar.

Skifteshinder

Har inte ett dödsbo avslutats inom sex månader efter bouppteckningen och inget avtal om sammanlevnad i oskiftat dödsbo ingåtts, ska ställföreträdaren lämna en skriftlig redogörelse till överförmyndarnämnden om anledningen till detta. En sådan redogörelse ska därefter och till dess att dödsboet har skiftats, eller avtal om sammanlevnad i oskiftat bo ingåtts, lämnas var sjätte månad. Om ställföreträdaren inte sänder in redogörelse för skifteshinder i rätt tid kan överförmyndarnämnden förelägga ställföreträdaren vid hot om vite att inkomma med handlingen.

I vissa fall behövs inget arvskifte

Om det bara finns en dödsbodelägare kan inget arvskifte upprättas, eftersom det inte finns någon annan part att avtala med. Dödsbodelägaren tillträder då sitt arv i samband med bouppteckningens registrering. Det behövs heller inte upprättas någon arvskifteshandling om dödsboet är ett skilt bo, dvs. skulderna överstiger tillgångarna, eftersom det då inte finns några tillgångar att fördelas.

Samtycke

När ställföreträdaren tar del i skiftet för den enskildes räkning ska han/hon inhämta överförmyndarnämndens samtycke till fördelningen.

Följande handlingar ska sändas in till överförmyndarnämnden:

- Ansökan från ställföreträdaren
- Arvskifteshandling och bodelningshandling *i original* och en bestyrkt kopia
- Skiftet måste vara undertecknat av ställföreträdaren för den underåriges/huvudmannens räkning och samtliga övriga dödsbodelägare innan det lämnas in till överförmyndarnämnden.
- Kopia av den registrerade bouppteckningen jämte eventuellt testamente.
- Redovisningsräkning för dödsboets förvaltning för tiden från och med dödsdagen till och med skiftesdagen.
- Värderingsutlåtande för fastighet, tomträtt, bostadsrätt, värdefullare lösöre.

Verkställighet av skiftet

När arvskiftet är undertecknat av samtliga och nämnden har godkänt den del som avser huvudmannen/den underåriga kan arvskiftet verkställas. Det betyder att tillgångarna rent fysiskt överförs till arvingarna. Om så inte sker finns risk att banker med flera skickar felaktiga kontrolluppgifter till Skatteverket. Har man t ex ärvt bankmedel eller aktier måste banken kontaktas. Har man ärvt en fastighet måste lagfart sökas. I annat fall står fastigheten kvar i den avlidnes ägo och det finns risk att Skatteverket felaktigt förelägger dödsboet att deklarerar.

Redovisning av skiftet

När arvskiftet är verkställt ska ställföreträdaren redovisa för nämnden att tillgångarna som huvudmannen/den underåriga ska ärva enligt arvskifteshandlingen har överförts till huvudmannen/den underåriga. Det kan ske genom att t ex kopia på bankkontoutdrag sänds in till nämnden. Utbetalning till underårig överstigande ett prisbasbelopp (44 500 kr år 2013) ska alltid sättas in på överförmyndarspärtrat konto.

Vad händer om ställföreträdaren inte ansöker om nämndens samtycke?

Ett arvskifte får inte verkställas utan överförmyndarnämndens samtycke. Har så redan skett, t ex huvudmannen/den underåriga har fått pengar utbetalda till sitt konto, är verkställigheten ogiltig. Överförmyndarnämnden kräver att en arvskifteshandling med korrekt underlag inlämnas eller att ställföreträdaren lämnar upplysningar om varför arvskifte inte sker.

Överförmyndarnämnden kan förelägga ställföreträdaren vid vite att fullgöra sina skyldigheter.